

Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki
puh. +358 9 696207-0
faksi +358 9 696207-10
helsinki@bjl-legal.com

Puun ja kuoren välissä tavaroita luovutettaessa

Oikeudellisesti epäselvistä tilanteista voi muodostua ansa rahdinkuljettajalle

Rahdin kadotessa tai vahingoituessa kuljetuksen aikana rahdinkuljettaja voi melko tarkasti arvioida vastuunsa sovittujen enimmäismäärien ja vahinkojen varalta otettujen vakuutuksien perusteella, mutta lastin luovuttamiseen yhteydessä kuljettajan on oltava erityisen varovainen. Tässä vaiheessa sattuneista laiminlyönneistä tai virheitä syntyvä korvausvastuu voi usein olla rajoittamaton – toisaalta siksi, että niitä on helposti pidettävä törkeänä huolimattomuutena, toisaalta siksi, että kyseessä olevat vahingot eivät johdu tavaroiden vahingoittumisesta tai katoamisesta. Kuljettajan vastuuvakuutus ei tavanomaisesti kata tällaisia vahinkoja tai vakuutus saattaa korvata ne ainoastaan osittain.

Ensinnäkin kuljettajan on huolehdittava, että hän toimittaa tavarat rahtikirjassa mainitulle vastaanottajalle. Erityistä huolellisuutta on noudatettava sellaisissa maissa, joissa tavarantoimitukseen liittyvät huijaukset ovat yleisiä. Luovuttaessaan rahdin tällaisissa valtioissa kuljettajan katsotaan usein toimineen törkeän huolimattomasti, jos hän ei ole tarkistanut vastaanottajan henkilöllisyyttä ja tämä johtaa tavaroiden katoamiseen. Tämän seurauksena kuljettaja on vastuussa kaikista aiheutuneista vahingoista eikä vastuuvakuutus yleensä kata tätä vastuuta.

Vastuun lakisääteisiä enimmäismääriä ei oteta huomioon, jos kuljettaja jättää maksun perimättä jälkivaatimustoimituksessa. Rahdinkuljettajan on korvattava laiminlyönneistä aiheutunut vahinko perimättä jääneen maksun määrään saakka. Jälkivaatimuksen laiminlyönneistä aiheutuva vastuu on yleensä vastuuvakuutuksen piirin ulkopuolella.

Rahdinkuljettaja voi joutua rajoittamattomaan vastuuseen myös silloin, jos hän rikkoo annettuja ohjeita ja esimerkiksi luovuttaa tavarantoimituksen vastoin lähettäjän kielltoa. Lähtökohtaisesti lähettäjällä on oikeus muuttaa toimituspaikkaa tai vastaanottajaa kuljetuksen aikana tai vaatia kuljetuksen keskeyttämistä kuljetuksen aikana. Kuljetuksen keskeyttäminen on tavanomaista vastaanottajan jouduttua konkurssiin. Jos rahdinkuljettaja tällöin luovuttaa tavarat määräyksestä huolimatta, hän on vastuussa lähettäjälle aiheutuneista vahingoista – yleensä ilman enimmäisrajaa. Taas korvauksen saaminen kuljetusliikkeen vastuuvakuutuksen perusteella on epätodennäköistä.

Lähtökohtaisesti lähettäjä voi antaa kuljetusliikettä sitovia määräyksiä kuljetuksen aikana vain, jos hän voi esittää rahtikirjan alkuperäiskappaleen. Luovutetaan tämän asiakirjan esimerkiksi vastaanottajalle tai tämän pankille lähettäjä ei voi enää estää tavaroiden luovuttamista.

Lisäksi lähettäjä menettää oikeutensa antaa ohjeita kuljettajalle, kun tavaroiden määräämisoikeus on siirtynyt vastaanottajalle. Määräämisoikeus siirtyy yleensä vastaanottajan saadessa oman kappaleensa rahtikirjasta tai tavaroiden saapuessa sovittuun toimituspaikkaan ja vastaanottajan vaatiessa, että rahti ja rahtikirjan vastaanottajan kappale luovutetaan hänelle.

Jos vastaanottajan ja lähettäjän ohjeet ovat epäselviä tai ristiriitaisia ja kuljettaja on epävarma siitä, kumman antamien ohjeiden mukaisesti hänen tulee toimia, on suositeltavaa, että kuljettaja varmistaa asian juridiselta asiantuntijalta. Tässä vaiheessa sattuvat virheet voivat johtaa vastuuseen joko lähettäjä tai vastaanottaja kohtaan. Tavanomaisesti rahdinkuljettaja ei pysty vapautumaan vastuusta vetoamalla siihen, että hän ei ollut tietoinen asiaa koskevista oikeudellisista säädöksistä.

Jos rahdin luovuttamiselle on este, esimerkiksi koska vastaanottaja ei täytä rahtikirjassa ase-

laatinut

Claudia Greiner

Päiväys

Marraskuu 2007

Eteläranta 4 B 9
00130 Helsinki
puh. +358 9 696207-0
faksi +358 9 696207-10
helsinki@bjl-legal.com

tettuja vaatimuksia toimitukselle, rahdinkuljettajan on lähtökohtaisesti odotettava ohjeita lähettäjältä. Missään tapauksessa hänen ei tulisi tyytyä lastin purkamiseen ja tavaroiden jättämiseen määräpalkalle. Rahdinkuljettaja voi tosin purkaa lastin ilman lähettäjän etukäteistä määräystä ja kuljetus katsotaan tällöin päättyneeksi. Kuljettajan on kuitenkin tämän jälkeen säilytettävä tavaroita lähettäjän lukuun tai palkettava luotettava kolmas taho huolehtimaan niistä. Jos kyse on pilaantuvasta tavarasta tai varastointikustannukset ovat suhteettoman korkeat rahdin arvoon verrattuna, rahdinkuljettaja voi myydä tavarat ja ottaa myyntihinnasta rahtikulut ja myymisestä aiheutuneet kustannukset, jollei lähettäjä ole antanut muita ohjeita.

Yksityiskohtaiset edellytykset rahdin myymiselle tai säilyttämiselle riippuvat luovutuspaikan kansallisesta lainsäädännöstä. Nämä tilanteet ovat luonnollisesti erityisen haastavia ulkomaiselle kuljettajalle, joka ei tunne paikallisia säädöksiä. Vahingonkorvausvastuun välttämiseksi on suositeltavaa hankkia juridisen asiantuntijan neuvoa.

Sama pätee tilanteisiin, joissa kuljetusliike haluaa vedota tavaroita koskeviin *pantti-* tai *takaisnotto-oikeuksiin*. Jos tavaroiden pidättäminen ei ole sopusoinnussa paikallisesti voimassaolevien lakien kanssa, kuljetusliike voi loukata lähettäjän tai kolmannen oikeutta ja siten joutua vahingonkorvausvastuuseen näitä tahoja kohtaan.

Esimerkkinä mainittakoon Suomen korkeimman oikeuden ratkaisu KKO:1991:99. Tapaukses-

sa sveitsiläinen yritys oli myynyt tavaraa suomalaiselle yritykselle ja pidättänyt itsellään omistusoikeuden tavaroihin, kunnes koko kauppasumma olisi maksettu. Ostajan jouduttua konkurssiin sveitsiläinen myyjä oli keskeyttänyt tavaroiden toimituksen, ennen kuin suomalainen huolintayhtiö oli ehtinyt toimittaa tavaroita ostajalle. Tämä jälkeen huolintayhtiö oli myynyt tavarat ostajan kanssa sovitun panttaussitoumuksen nojalla aikaisempien huolintasaataviensa kattamiseksi. Tuomioistuimien määräsi huolintayhtiön korvaamaan myynnistä sveitsiläiselle myyjälle aiheutuneen vahingon.

Erityisesti kansainvälisissä kuljetuksissa näiden tilanteiden juridinen arviointi ei ole helppoa. Rahdinkuljettajien on usein vaikea varmistua siitä, ovatko lähettäjän vakuusoikeudet, kuten omistuksenpidätysehto, syntyneet pätevästi, ja minkä laajuisina vakuusoikeudet ovat voimassa kuljetuksen määränpäävaltiossa. Onkin suositeltavaa, että kuljettaja varmistaa asian oikeudelliselta asiantuntijalta ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.